

เรื่อง เยาวรูปพระอิสริวาร

The Office Of Academic Resource Information And Technology

รายละเอียด

พระอิศวร หรือ พระศิวะ เทพเจ้าที่สำคัญของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พระอิศวรคือเทพแห่งการประสาทร เทพแห่งพิธีบวงสรวง เทพแห่งเสียงเพลงการร่ายรำ ทรงเป็นผู้บำบัดอาการเจ็บป่วยและขจัดปัดเป่าทุกข์ ทรงมีความกรุณายิ่งกว่าปวงเทพทั้งหลาย เทวรูปพระอิศวรจึงเป็นประติมากรรมชั้นพิเศษสุดที่ทรงคุณค่าแสดงถึงความเชื่อความศรัทธาของบรรพบุรุษ ในด้านประวัติศาสตร์และประติมากรรม การหล่อโลหะในสมัยโบราณ อีกทั้งเป็นที่เคารพของชาวกำแพงเพชรตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลากว่า 510 ปีมาแล้ว

จากจารึกหลักฐานในสมัยเจ้าพระยาศรีธรรมโศกราชได้ประดิษฐ์เทวรูปพระอิศวร ที่มีศิลปกรรมอยุธยาที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะเขมรแบบบายัน จากฐานจารึกระบุมหาศักราช 1432 หรือพุทธศักราช 2053 ว่าได้ประดิษฐ์เทวรูปนี้เพื่อให้คุ้มครองมนุษย์และสัตว์ที่อาศัยอยู่ในเมืองกำแพงเพชร ตลอดจนการทำสาธารณประโยชน์ต่างๆ ทั้งมีการซ่อมแซมวัดวาอาราม และขุดลอกคูคลองชักน้ำส่งไปเลี้ยงที่เมืองบางพาน ปัจจุบันอำเภอพรานกระต่าย ปัจจุบันมีหมู่บ้านชื่อ วังพาน ตำบลเขาคีรีส อำเภอพรานกระต่าย ตัวเมืองมีลักษณะเป็นรูปเกือกกลม มีคูคันดินล้อมรอบ ภายในเมืองและนอกเมืองโดยเฉพาะบริเวณเขานางทอง พบซากโบราณสถาน และโบราณวัตถุสมัยสุโขทัยจำนวนมาก เรื่องของเมืองบางพานมีการกล่าวถึงในศิลาจารึกหลายครั้ง

ผู้คนในอดีตกาลดินแดนกำแพงเพชรนั้นนับถือศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย ดังปรากฏเทวสถานเพียงแห่งเดียวในเขตเมืองกำแพงเพชร หรือ ศาลพระอิศวร ที่มีฐานก่อสร้างด้วยศิลาแลง ส่วนพระนามนั้น "อิศวระ" ที่ปัจจุบันคนไทยเขียนผิดเพี้ยนไปเป็น อิศวร ซึ่งไม่ถูกต้อง จากหลักฐานที่ค้นพบในสมัยสุโขทัย คนสุโขทัยสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท เรียกพระศิวะว่า พระอิศวร และ พระมหেশ্বর (จากจารึกวัดป่ามะม่วง พ.ศ.1904) พระสทาศีพ (มาจาก พระสทาศิวะ) จารึกปูชนียวัตถุขุด พ.ศ.1935 อาจจะเรียกพระนามพระศิวะ ว่า อีศะ และ ปรเมศูร น่าจะมาจาก ปรเมศูร จึงเป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

พระอิศวรเป็นรูปหล่อสำริด เมื่อ พ.ศ. 2426 ได้มีพ่อค้าชาวเยอรมัน ทราบชื่อนายรัสต์มัน Rastmann ได้ลักลอบตัดเศียรและพระกรทั้งสองข้างเพื่อนำออกนอกประเทศ แต่กงสุลเยอรมันจับได้และอายัดไว้ก่อน แล้วแจ้งให้ไทยรับทราบ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงมีรับสั่งให้หล่อพระเศียรและพระกรเชื่อมติดกับองค์เทวรูปเดิม ต่อมาปี พ.ศ.2430 ได้นำเทวรูป ประดิษฐานไว้ที่พระที่นั่งพุทธไธสวรรย์ และในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้ย้ายไปประดิษฐานในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย จนล่วงมาในปี พ.ศ.2514 กรมศิลปากรดำเนินการสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กำแพงเพชร จึงอัญเชิญเทวรูปพระอิศวรกลับมาประดิษฐาน ณ เมืองกำแพงเพชรจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : เทวรูปพระอิศวร, พระอิศวร

ที่มา : เพชรกำแพง By Mickysun. (2561).

<https://www.facebook.com/groups/254314207990910/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-01-17

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1271&code_db=610012&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology